

KOBİ'lerde UFRS ve BASEL II Düzenlemelerinin Farkındalığının Araştırılması: Doğu Marmara Örneği

Hilmi KIRLIOĞLU*
Aydın ŞENOL**

ÖZET

Muhasebe standartlarındaki farklılıklar, dünyanın değişik ülkelerinde faaliyet gösteren birbirinden bağımsız işletmelerin, fon toplama sürecinde, finansal bilgilerin karşılaştırılmasında, uluslararası şirket alımsatımlarında, şirket birleşmelerinde ve benzeri birçok finansal konularda zorluklar yaşamasına neden olmaktadır. Çeşitli kurum ve kuruluşlarca çalışmalar yapılarak ülkeler arasındaki bu karmaşıklıklara bir düzen getirmek ve ülkelerin aynı muhasebe dilini konuşmalarını sağlamak amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları ve Finansal Raporlama Standartları oluşturulmaktadır. BASEL II Standartları çok hızlı değişen finansal yapılar içerisinde en önemli uluslararası düzenlemelerden birisidir. BASEL II'ye göre belirlenecek risk temelli fiyatlamalar firmaların kullandıkları sermaye maliyetlerini önemli oranlarda etkileyecektir. İşletmeler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uyumlu finansal tabloların hazırlanması, özellikle banka ve benzeri finansal kuruluşlar tarafından doğru bir risk değerlendirmesi yapılabilmesi için oldukça önem arz etmektedir. UFRS ve BASEL II kriterlerindeki düzenlemeler KOBİ'leri derinden etkilemektedir. KOBİ'lerin bu değişim sürecinin ne kadar farkında oldukları yapılan bir anket çalışmasıyla sorgulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre KOBİ'lerin bu değişim süreci ile ilgili farkındalığının çok düşük seviyelerde olduğu tespit edilmiştir

Anahtar Kelimeler: KOBİ, UFRS, BASEL II, Farkındalık
Jel Sınıflandırması: M40, M41, F15, F36

The Investigation of the Awareness of IFRS and BASEL II Accords for the SMEs: The Eastern Marmara Sample

ABSTRACT

The discrepancies in the accounting standards of the businesses operating independently in many countries have caused problems when comparing the financial reports, in the process of fund-raising, at international mergers and acquisitions and the similar issues. In order to find a solution to such problems and create a common international accounting language International Accounting Standards Boards and International Financial Reporting Standards have been founded with the cooperation of various institutions in Turkey and other countries. BASEL II Accords is one of the most significant international accords in fast-changing financial structures. The preparation of financial statements for the businesses in accordance with IFRS is of great importance in terms of the banks and like institutions to make risk assessments within the context of BASEL II Standards. Risk-based pricing which will be specified in accordance with BASEL II is going to affect the capitals being used by the companies. The regulations according to the criteria of IFRS and IASB have a deep impact on SMEs. The most important problems for the SMEs in this process are the unawareness of change, inability to make required attempts on time and lack of qualified staff. In this study, the influence of IFRS and IASB on SMEs and responsibilities of SMEs have been examined. Particularly, the awareness of SMEs has been searched with the statistical analyses. According to the results obtained, it has been found out that the level of SMEs' awareness in this process is quite low.

Keywords: SMEs, IFRS, BASEL II, Awareness.
Jel Classification: M40, M41, F15, F36

* Prof. Dr. Hilmi Kırlioğlu, Sakarya Üniversitesi, İşletme Bölümü, hilmik@sakarya.edu.tr

** Dr. Aydın Şenol, Sakarya Üniversitesi, Akyazı Meslek Yüksekokulu, asenol@sakarya.edu.tr

1. Giriş

Dünyada ve ülkemizde işletmelerin büyük çoğunluğunu Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler oluşturmaktadır. KOBİ olarak adlandırdığımız işletmeler ekonomilerin çok önemli yapıtaşlarıdır. Sayısal açıdan önemli ölçüde KOBİ'lerin olması, istihdama çok önemli katkı sağlamaları, bölgesel kalkınmayı sağlaması, büyük işletmelerin çok önemli tamamlayıcısı olmaları ve ekonomilere önemli katkılar sağlamaları KOBİ'leri çok önemli hale getirmektedir. Yaşanan uluslararası boyuttaki krizler KOBİ'lerin çok esnek yapılarıyla atlatabilmeleri, KOBİ'lerin ayrıca uluslararası boyutta önemini arttırmaktadır. Böyle güçlü özellikleri olmasına rağmen değişim ve gelişim sürecinden olumlu veya olumsuz olarak çok kısa sürede en fazla etkilenen yine KOBİ'ler olmaktadır.

KOBİ'lerin öneminin anlaşılması ve buna göre stratejilerin geliştirilmesi ülke ekonomileri için çok gereklidir. KOBİ'lerin sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm önerileri sunulması gerekmektedir. KOBİ'ler için gerek ülke içerisinde gerekse de ülkeler arasındaki finansal ve ekonomik açıdan yapılan düzenlemeler çok önemlidir. Bu düzenlemelerin tam zamanlı olarak takip edilmesi, buna göre yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca KOBİ'lere yönelik bu düzenlemeler hakkında eğitimlerin verilmesi, bilgi ve birikimlerinin artırılması ve farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

Bu çalışmada Marmara bölgesindeki KOBİ'lere yönelik uygulanan anket çalışması neticesinde elde edilen sonuçlar ortaya konulacaktır. Bu kapsam içerisinde amaç ankete katılan KOBİ'ler hakkında tanımlayıcı istatistiksel bilgiler verildikten sonra işletmelerin UFRS ve BASEL II düzenlemeleri hakkında farkındalık düzeylerini tespit etmek, ve bu konudaki bilgi düzeylerini ortaya koymaktır.

AB ve tüm dünyada Muhasebe Standartlarında harmonizasyon çabaları BASEL II ve UFRS üzerine yoğunlaşmaktadır. Ülkemiz, Avrupa Birliği süreci düzenlemeleriyle bu değişim ve gelişim sürecine uyum sağlamaya çalışmaktadır. Şüphesiz ki bu sürecin getirdiği olumlu ve olumsuz birçok konu bulunmaktadır. Ancak şu unsurlar açıktır ki işletmelerimiz özellikle de KOBİ'lerimiz bu süreçten olumlu ve olumsuz bir şekilde etkileneceklerdir.

Bu hızlı değişim ve gelişim süreci içerisinde KOBİ'lerin yapması gereken birçok işlem ve faaliyet vardır. Bunların başında eğitim çalışmaları gelmektedir. Bunlardan en önemlisi BASEL II ve UFRS hakkında bilgi sahibi olmak süreç hakkında farkındalık oluşturmaktır. KOBİ'lerimizin UFRS ve BASEL II hakkında etkilediği süreçler açısından bilgi ve hazırlık düzeylerinin tespiti açısından çalışma önem arz etmektedir.

2. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

KOBİ'ler hemen hemen her ülke ekonomisinde çok önemli rollere sahip olmuşlardır. KOBİ'leri önemli yapan birçok unsur vardır; ekonomilerdeki yerleri, esnek yapıları, değişime kısa zamanda uyum sağlamaları ve bölgesel kalkınmaya önemli katkıları gibi.

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ), ekonomik yapıları ne kadar farklı olursa olsun hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde önem taşımaktadır. Bu önem özellikle Türkiye gibi zaman zaman ekonomik krizlerle karşı karşıya gelen ülkeler için daha da artmaktadır. Küçük ve esnek yapıları ile ekonomiye katkı sağlayan KOBİ'ler tüm dünyanın gündemindedir (Türkiye Bankalar Birliği, 2004, Risk Yönetimi ve BASEL II'nin Muhtemel Etkileri, TBB Yayın No: 228, s.1, İstanbul).

Dünya literatüründe KOBİ'lerin önemine ilişkin çok sayıda yapılmış çalışma vardır. İtalya'da KOBİ'lerin istihdam yaratma, teknoloji, değişim, verimlilik ve katma değer gibi özellikleri bakımından büyük şirketlerden daha iyi durumda oldukları görülmektedir. Japonya'nın rekabet gücünün gerisinde sözleşmeli çalışan bu işletmelerin oluşturduğu bir ağın bulunduğu görülmektedir. California'da ise KOBİ'lerin canlılığına ve ekonomide oynadıkları kritik rol dikkat çekmektedir. Dolayısıyla KOBİ'lerin ekonominin esnek üretim sistemine gayet iyi ayak uydurmuş örgütlenme biçimleri olarak görüldüğünün doğruluğu kanıtlanmış olmakla beraber yenilenmiş dinamiklerin ekonomik güç yapılanmasının merkezinde yer alan büyük şirketlerin denetiminde olduğu da doğrulanmaktadır (Cansız, 2008:4).

2.1. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı

Ekonomilerin temel dinamikleri KOBİ'ler olmasına rağmen literatürde üzerinde görüş birliğine varılmış bir KOBİ tanımı mevcut değildir (Akpınar, 2009:173). Küçük ve orta ölçekli işletme denince, 'belirlenmiş bazı kriterler açısından belli bir büyüklüğü aşmayan işletmeler' genelde akla gelmektedir. KOBİ kavramı daha çok göreceli büyüklük ifade etmektedir. Bu kavramın ifade ettiği büyüklük; sanayileşme düzeyine, pazarın büyüklüğüne, işletmenin iş kollarına ve kullanılan üretim tekniklerine bağlı olarak ülkeler arasında değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla, ülkeden ülkeye farklı KOBİ tanımları geliştirildiği gibi, ülke içerisinde de sektörden sektöre, kurumdan kuruma farklı tanımlara da rastlanmaktadır.

2.1.1. Avrupa Birliği'nde KOBİ Tanımı

1990'lı yıllarda AB ülkelerindeki KOBİ'lerde farklı ihtiyaçların ortaya çıkması; her ülkenin kendi para birimi üzerinden KOBİ tanımı yapmasına neden olmuştur. 1994 yılına gelindiğinde; tüm üyeleri bağlayacak ortak bir tanımın yapılması kararına bağlı olarak, Avrupa Komisyonu bir yönerge hazırlamış, KOBİ tanımlamasına esas olacak maksimum çalışan sayısı da 250 olarak belirlenmiştir.

1 Ocak 2005 tarihinde Türkiye'nin de kabul ettiği ve yürürlüğe giren (Avrupa Birliği) AB Massricht Kriterlerinde KOBİ tanımı, işçi sayısı, bilanço büyüklüğü ve bağımsızlık derecesinden oluşan kriterleri kapsamaktadır. Buna göre KOBİ'ler:

- 250'den az işçi çalıştıran,
- Yıllık satış cirosu 50 milyon Euro'yu geçmeyen veya arsa ve bina hariç mevcut sabit sermaye tutarı, bilanço net aktif değeri itibarıyla 43 milyon Euro'yu geçmeyen,
- Bağımsızlık kriterlerine uygun olan, işletmeler olarak tanımlanmaktadır.

2.1.2. Ticaret ve Sanayi Bakanlığı Tanımı

Bakanlar Kurulu'nun 2005 / 9617 sayılı kararı ile kabul edilen "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik", 18.11.2006 tarih ve 997 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 12 / 04 / 2005 tarihinde kabul edilen 5331 no'lu 'Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine İlişkin Kanun' ile Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı AB uyumlu bir KOBİ tanımı yapma konusunda yetkili kılınmıştır. Türkiye'de, birden çok kurum tarafından oluşturulması nedeniyle, birbirinden farklı KOBİ tanımlarının bulunması özellikle destekler ve AB ile işbirliği konularında oluşturduğu sıkıntıların ortadan kaldırılması amacıyla, Türk KOBİ tanımı AB ile uyumlaştırılmıştır. Türkiye'nin KOBİ tanımının AB'ye uyumlaştırılması sonucunda; işletmelerin bağımsızlığına ilişkin olarak AB limitleri benimsenmiştir. KOBİ'lere yönelik destek veren bu yönde faaliyetlerini yürüten kamu kurumları yeni tanımı esas alan düzenlemeler yapmak durumundadır. Tablo 1'de yeni yönetmeliğe göre tanımlama verilmiştir.

Tablo 1: Ticaret ve Sanayi Bakanlığına göre KOBİ Sınırları

İşletmeler	Çalışan sayısı	Net Satış Hasılatı	Mali Bilanço Toplamı
Mikro Ölçekli İşletmeler	10 Kişiden az	1 Milyon TL'yi aşmayan	1 Milyon TL'yi aşmayan
Küçük Ölçekli İşletmeler	50 Kişiden az	5 Milyon TL'yi aşmayan	5 Milyon TL'yi aşmayan
Orta Ölçekli İşletmeler	250 Kişiden az	25 Milyon TL'yi aşmayan	25 Milyon TL'yi aşmayan

Kaynak : [http / www.tobb.org.tr/ duyurular / yönetmelikler / %209 %20 mayıs 1.doc](http://www.tobb.org.tr/duyurular/yonetmelikler/%209%20mayıs.1.doc). 17 Temmuz 2005

3. BASEL

BASEL, bir şehir adı olmasına rağmen, aynı zamanda uluslararası ticaretin artmasıyla beraber özellikle banka ve benzeri finans kuruluşlarını, dolayısıyla da tüm işletmeleri derinden etkileyen uluslararası düzenlemelerinde adıdır. BASEL düzenlemeleri, BASEL Komitesi tarafından gerçekleştirilen kapsamlı çalışmalar sonucunda oluşturulmuştur. Yakın zamanda yaşanan finansal krizler göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, söz konusu düzenlemeler uluslararası finans piyasalarında istikrarın sağlanması açısından da çok büyük önem taşımaktadır (Ayan, 2007:26).

BASEL, İsviçre'nin kuzeyinde Fransız ve Alman hudutlarının birleştiği yere yakın, küçük bir kenttir. Fakat BASEL aslında dünya ekonomisi açısından son derece büyük önemine haiz bir kenttir. Çünkü BASEL 'Bank For International Settlements' denen ve kısaca 'BIS' adı ile anılan uluslararası kuruluşun bulunduğu yerdir (Gökçe, 2009:4).

Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) 1930 yılında, Versay Antlaşması sonucunda hazırlanan Young Planı çerçevesinde öngörülen 1. Dünya Savaşı borçlarının tahsil ve ödemesi faaliyetlerinin düzenlenmesi amacıyla, tarafsız bir coğrafya olması nedeniyle İsviçre'nin BASEL kentinde kurulmuştur. BIS, bugün biri Hong Kong diğeri Mexico City'de bulunan iki temsilciliği, 50 ülkeden yaklaşık 550 personeli ile Dünyadaki merkez bankalarının bankası olarak uluslararası para ve finansal işbirliği konusunda faaliyette bulunan uluslararası merkezi bir kurumdur. 31 Mart 2005 tarihi itibarıyla, 140 Merkez Bankası ve resmi kuruluş BIS'e üyedir. Müşterileri, merkez bankaları ve uluslararası kuruluşlardır. Bundan dolayı, BIS özel kişi veya şirketlerden mevduat kabul etmez, onlara hizmet vermez (www.bis.org.tr).

BASEL I sermaye yeterliliğinin düzenlenmesinin özünde şu vardı; Bankalar, her 100 liralık nakit kredinin geri ödenmemesi riskine karşı, 8 lira sermaye tutmalıdır. Bu %8'lik orana, Sermaye Yeterlik Rasyosu (SYR) deniliyor (Özşahin, 2009: 7). BASEL II uygulaması ile KOBİ'lerin kullanacakları kredinin maliyeti, derecelendirme notuna bağlı olarak değişecektir (Mısırlıoğlu, 2006, 30). Derecelendirme notu düştükçe kredi riski ve maliyeti artacak, ilgili KOBİ için kredi almak zorlaşacaktır (Yüksel, 2005:37).

İşletmelerin bağımsız denetim şirketlerinden almış oldukları derecelendirme neticesinde notları düştükçe, bankacılık sisteminden alacakları kredilere uygulanan risk ağırlıkları artmaktadır. Bunun anlamı ise, işletmelerin boyutları düştükçe daha yüksek kredi maliyetinin oluşmasıdır (Can ve Akyüz, 2008:98).

Bankalar risk profillerine ve stratejilerine uygun sermaye yeterliliğini değerlendirebilecekleri bir sürece sahip olmalıdır. Bu ilkeye göre, banka yönetim kurulu ve yöneticileri tarafından yapılan bir gözden geçirme süreci olmalı, sermaye yeterliliğinin değerlendirilmesi sağlıklı yapılmalı, kapsamlı risk yönetimi gerçekleştirilmeli, iç kontrol gözden geçirilmeli ve izleme ile raporlama yapılmalıdır. Ülkemiz açısından bankalarda

sermaye yönetiminin sorumluluğu yönetim kurulundadır. Sermaye yapısının risk profili ve faaliyet ortamı ile uyumlu olarak oluşturulması ve bu yapının değişen ekonomik şartlara göre ayarlanarak sürekliliğinin sağlanması esastır (Candan ve Özün,2006:354). Komite, 1988 yılında yayınladığı ve 1996 yılında piyasa riskini de eklediği BASEL standardını geliştirmek ve yenilemek zorunda kalmıştır. Bu amaçla, istişare metinleri yayınlamış ve ülkelerin görüşleri alınmıştır. Yapılan Kantitatif etki çalışmasıyla da BASEL-II standardının son hali oluşturulmuştur (Matlum, 2007:72).

BASEL II Standartlarının sağlayacağı başlıca faydaları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz (Çabukel, 2007:56):

- Bankalarda ve şirketlerde risk yönetim kültürünün ve etkinliğinin artması,
- Uluslararası muhasebe standartlarına göre düzenlenmiş tablolar yoluyla şeffaflığın artması,
- Bankaların aracılık fonksiyonlarını daha etkin biçimde yerine getirmesi,
- Derecelendirme yolu ile içi ve dış denetimi güçlendirmek,
- Bankaların sermaye düzeylerinin maruz kaldıkları risklere paralel olması, sağlam ve etkin bir bankacılık sistemi oluşturmak,
- Bankaların müşteri konumundaki reel sektör şirketlerinin şeffaflık ve kurumsal yönetim planlarında iyileşme,
- Etkin bankacılık sistemine ve uluslararası standartlara geçiş için altyapı oluşturması,
- Yüksek bilgi işlem ve insan kaynağına yatırım yapılması,
- Finansal istikrara katkıda bulunmak.

Dünyada ve ülkemizde BASEL II'nin uygulanması için yol haritaları ortaya konmuştur. Gerek BASEL standartlarının uygulanmakta olması, gerekse AB ülkeleri tarafından kabul görmesi ve desteklenmesi, Türkiye bankacılık sisteminin sadece uluslararası bankacılık sistemine entegrasyonu için değil, bunun yanında uluslararası kuruluşlara verilen taahhütlerin yerine getirilmesi için de oldukça önemlidir. Bu nedenle ülkemizde BDDK, BASEL II standartlarının uygulanabilirliği, koordinasyonların sağlanması ve sorunların giderilmesi yönünde çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu amaçla hazırlanan yol haritası da sadece bankacılık sektörünün değil, tüm finans ve reel kesimin BASEL II'ye geçişine yöneliktir.

4. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)

Dünyamızda son yüzyılda çok hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. 21'nci yüzyılda ülkeler arasındaki sınırlar ortadan kalkmaktadır. Ülkeler bir araya gelerek ekonomik, politik, siyasi ve askeri olarak tek bir ülkeymiş gibi ortak hareket edebilmektedirler. Geçmiş yüzyıllara göre ticari ve sınıfl faaliyetlerde çok hızlı gelişimler yaşanmaktadır. Son iki yüzyıldaki ekonomik ve siyasi gelişmeler, aynı zamanda da teknolojiadaki gelişmeler, ülkeleri birbirlerine yakınlaştırmış, her türlü ekonomik faaliyeti arttırmıştır. Küreselleşme, teknolojinin gelişmesi, özellikle elektronik ticaretin ve internetin gelişmesi bu süreci hızlandırmış ve ülkeleri birbirlerine yakınlaştırmıştır.

Para ve sermaye piyasalarının gelişmesi, uluslararası rekabetin artması, muhasebe bilgi sistemlerinin kullanılarak kamuya bilgi vermenin öneminin artması gibi sıralanabilecek etmenler finansal raporlama sürecini etkileyen önemli etmenlerdir. Muhasebenin önemli görevlerinden biri olan "doğru bilgilendirme" görevinin yerine getirilebilmesi açısından muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin şeffaf ve karşılaştırılabilir olması büyük önem taşımaktadır. Ticari ve sınıfl faaliyetler açısından ülkeler arasındaki sınırların neredeyse ortadan kalktığı günümüzde farklı ülkelerde farklı muhasebe bilgi sistemlerinin kullanılması kamuya sunulan bilgilerde şeffaflık ve karşılaştırılabilirliği zedelemektedir (Karacan, 2009:4).

4.1. KOBİ'ler İçin UFRS (IFRS for SMEs)

Şu an dünyamızda uluslararası piyasalarda büyük işletmelerden daha fazla KOBİ'ler faaliyet göstermektedir. KOBİ'lerin oransal olarak ekonomiler üzerinde %95'lerin üzerinde bir ağırlıkları vardır. Ülkeler arasında artık sınırlar kalkmaktadır. Özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde KOBİ'ler kendi ülkeleri dışındaki işletmelerle ticari ilişkiler kurmaktadır. Bu ilişkilerden dolayı, ticaret yapan taraflar, kredi veren kuruluşlar, tedarikçiler ve müşterilerle kurulan ilişkilerde uluslararası finansal ortak bir dile ihtiyaç vardır. Ayrıca, Avrupa Birliği Süreci, BASEL II kriterlerinin uygulanması kararı, ilgili tarafların ortak, şeffaf finansal tabloların, kısacası KOBİ'ler içinde ortak bir dil olan Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının kullanılmasını şart koşmaktadır.

Kaliteli ve şeffaf bilgi sağlamak amacıyla uygulamaya konulan UFRS'ler büyük çoğunlukla sermaye piyasalarında işlem gören firmalar tarafından kullanılmaktadır. Bu firmalar genellikle muhasebe sistemlerini kurmuş, donanımlı muhasebe mensupları ve bağımsız denetim firmalarının denetiminde yaşamlarını sürdürmektedir. Dolayısıyla UFRS'lerin uygulanması noktasında çok fazla sıkıntı yaşamamaktadırlar. Diğer taraftan KOBİ'lerde ise durum biraz daha farklıdır. KOBİ'lerde muhasebe altyapısında sorunlar olan, konusunda uzman idarecilerden çok patron idaresinde sevk ve idare edilen bağımsız denetime tabi olmamaktadır (Karacan,2009:40).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu–UMSK (International Accounting Standard Board-IASB) Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere ilişkin finansal raporlama standardı oluşturulması çalışmalarını tamamlayarak Şubat 2007’de “KOBİ’ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları – KOBİ UFRS” taslağını hazırlamıştır (Parlakkaya, 2010:1). 09.07.2009 tarihinde IASB bütün işletmelerin %95’ini oluşturduğu tahmin edilen KOBİ’lerin kullanımı için hazırlanan bir standart seti yayımlamıştır. Söz konusu set, dünya genelindeki KOBİ’lerle yapılan geniş ölçekli bilgi ve fikir alışverişi içeren beş yıllık yoğun bir çabanın sonucunda ortaya çıkmıştır.

IASB’nin Temmuz 2009’da yayınladığı “KOBİ’ler İçin UFRS” standardı dünya ekonomisine büyük katkısı olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansal raporlama sorunlarını gidermek üzere hazırlanmıştır. Standart ilke bazlı ve kural bazlı standartların karışımı bir yapıya sahiptir. KOBİ’ler için UFRS standardı incelendiğinde, önemli sadeleştirmelerin yapıldığı, alternatif tercih gerektiren birçok durumun azaltıldığı ve IASB’nin devam eden, tam set UFRS’lerdeki geliştirme projelerinden etkilendiği görülmektedir (Demir, 2009:1).

KOBİ Muhasebe Standartları, görece olarak küçük düzeydeki işletmelerin kapasiteleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış, 230 sayfaya yakın, müstakil bir standarttır. Tam set UFRS’lerdeki varlık, borç, gelir ve harcamaların ölçümleri ile muhasebeleştirilmelerine ilişkin ilkeler basitleştirilmiş, KOBİ’leri ilgilendirilmeyecek olan bölümler çıkarılmış ve zorunlu tutulan açıklamalar azaltılmıştır. KOBİ’lerin raporlama yükünün daha da azaltılması amacıyla, söz konusu KOBİ Muhasebe Standardının her yıl (veya daha yakın aralıklar) yerine, üç yılda bir gözden geçirilmesi öngörülmüştür (IASB,2009).

4.2. KOBİ’ler İçin UFRS’nin Genel Özellikleri

KOBİ’ler için Muhasebe Standartları, tam set UFRS’den (büyük kitap-big book) bağımsız olup, tek başına yeten ve hüküm ifade eden bir yapıya sahiptir. Başka bir deyişle, tam set UFRS’leri kabul etmemiş ülkeler tarafından dahi kabul edilip uygulanabilir. Ayrıca, hangi işletmelerin bu standartları kullanabileceği ilgili ülkelerin inisiyatifine bırakılmıştır (IASB,2009).

KOBİ’ler için UFRS’nin temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Deloitte, 2009):

- Varlıklar, borçlar, gelirler ve giderlerin tanımlanması ve ölçüm ilkelerinin birçoğu basitleştirilmiştir.
- Kapsamlı UMS/UFRS’de yer alan bazı konular KOBİ’ler için UFRS’lerle ilişkili olmadığından kapsam dışı bırakılmıştır.
- Yapılması gerekli finansal tablo açıklamaları ciddi anlamda azaltılmıştır. Kapsamlı UFRS’de 3000 civarında tablo açıklamaları yer alırken, KOBİ’ler için UFRS’lerde 300 civarında tablo açıklaması olabilecektir.

- Kapsamlı UMS/UFRS'nin alternatif uygulama seçeneği sunduğu bir takım konularda daha basit seçenek imkânları sağlanmıştır.
- Kapsamlı UMS/UFRS'de standart olarak numaralandırma yapılırken, KOBİ UFRS'de düzenleme konu bazında yapılmıştır.

IASB tarafından yayınlanan “KOBİ’ler İçin Finansal Raporlama Standardı” 35 bölümden oluşmaktadır (IASB, 2009). Kapsamlı UMS/UFRS’de standart kodu ile numaralandırılan standartlar KOBİ’ler için UFRS’lerde bölüm kodları ile yer almaktadır. Her bölüm bir veya duruma göre birkaç standardı kapsayacak şekilde oluşturulmuştur.

KOBİ’ler için UFRS bir kısaltmadan çok sadeleştirme özelliğindedir. Sadece gereksinime göre örgütlenmiş KOBİ’lerin her yönüyle kurumlarını oluşturmuş büyük işletmelere göre elbette farkı olacaktır. Zaten burada adı geçen sadeleştirme bu iki büyüklüğün izdüşümü olarak UFRS’lerin yansımasıdır (Karacan, 2009:42).

KOBİ’ler için UFRS, kapsamlı UFRS’lerin % 10’u kadardır. Kapsamlı UFRS 2800 sayfa iken, KOBİ’ler için UFRS 230 sayfadan daha azdır (Parlakkaya, 2010:10).

Tablo 2: KOBİ’ler İçin Finansal Raporlama Standartları

Bölüm	KOBİ’ler için UFRS’lerin Bölümleri (IFRS for SME’s Chapters)
1	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Kapsamı (Small and Medium Sized Entities Scope)
2	Kavramlar ve Genel İlkeler (Concepts and Pervasive Principles)
3	Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin Genel Esaslar (Financial Statement Presentation)
4	Finansal Durum Tablosu Bilânço (Balance Sheet or Statement of Financial Position)
5	Kapsamlı Gelir Tablosu (Income Statement)
6	Öz Kaynak Değişim Tablosu, Gelir ve Dağıtılmamış Karlar Tablosu (Statement of Changes in Equity and Statement of Income and Retained Earnings)
7	Nakit Akış Tablosu (Cash Flows Statement)
8	Finansal Tablo Dipnotları (Notes to the Financial Statements)
9	Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar (Consolidated and Separate Financial Statements)
10	Muhasebe Politikaları, Tahminler ve Hatalar (Accounting Policies, Estimates and Errors)
11 and 12	Temel Finansal Araçlar ve Diğer Finansal Araçlar (Basic Financial Instruments and Other Financial Instruments Issue)
13	Stoklar (Inventories)
14	İştiraklerdeki Yatırımlar (Investments in Associates)
15	Müşterek Yönetime Tabi Yatırımlar (Investments in Joint Ventures)
16	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller (Investment Property)
17	Maddi Duran Varlıklar Gayrimenkul, Makine ve Ekipman (Property, Plant and Equipment)

Tablo 2'nin Devamı

18	Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Intangible Assets other than Goodwill)
19	İşletme Birleşmeleri ve Şerefiye (Business Combinations and Goodwill)
20	Kiralama İşlemleri (Leases)
21	Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar (Provisions and Contingencies)
22	Öz Kaynaklar (Equity)
23	Hasılat (Revenue)
24	Devlet Teşvikleri ve Yardımlar (Government Grants)
25	Borçlanma Maliyetleri (Borrowing Costs)
26	Hisse Bazlı İşlemler (Share-based Payment)
27	Finansal Olmayan Varlıklarda Değer Düşüklüğü (Impairment of Non-financial Assets)
28	Çalışanlara Sağlanan Faydalar (Employee Benefits)
29	Gelir Vergiler (Income Taxes)
30	Yabancı Para İşlemlerinin Çevrilmesi (Foreign Currency Translation)
31	Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama (Financial Reporting in Hyperinflationary Economies)
32	Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar (Events after the End of the Reporting Period)
33	İlişkili Taraf Açıklamaları (Related Party Disclosures)
34	Özellikli Sektörler (Specialised Industries)
35	KOBİ'ler için UFRS'ye Geçiş İlk Uygulama (Transition to the IFRS for SMEs)

Kaynak: www.ias.org Erişim Tarihi: 10.06.2010

KOBİ'ler için UFRS Standartları Taslağı Tablo 2'de belirtildiği gibi 35 bölümden oluşmaktadır. KOBİ'ler için hazırlanan Standartlar "section - bölüm" olarak ifade edilmektedir.

5. Araştırma Bulguları

Anket çalışması Marmara bölgesinde faaliyet gösteren KOBİ'lere uygulanmıştır. 380 adet KOBİ ile yüz yüze anket tekniğiyle yapılan görüşmeler sonucunda 363 KOBİ ankete tam olarak cevap vermiştir. KOBİ'lerin illere göre dağılımı ise şöyledir: Sakarya'dan 153 KOBİ, İstanbul'dan 97 KOBİ, Kocaeli'nden 72 KOBİ, Bursa'dan 45 KOBİ ve Düzce'den 33 adet KOBİ anket çalışmamıza katılmıştır.

Çalışma için hazırladığımız anket 30 sorudan oluşmaktadır. İlk 10 soru ankete katılan KOBİ'lerimizi tanımlayıcı nitelikte olan tek seçenekli ve çok seçenekli sorulardan oluşmaktadır. Çalışmanın ilk soruları katılımcıların cinsiyeti, yaş grubu, eğitim düzeyi, çalışma pozisyonu gibi konuları belirlemeye yöneliktir. 20 sorunun bulunduğu ikinci grup

sorularla katılımcı KOBİ'lerin süreçlerin, özellikle de BASEL II ve UFRS hakkında farkındalık düzeyleri ölçülmektedir.

Tablo 3: Ankete Katılanların Eğitim Durumu Tablosu

Okullar	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
İlkokul	13	3,6
Ortaokul	17	4,7
Lise	139	38,3
Önlisans	52	14,3
Lisans	121	33,3
Yüksek lisans ve üstü	21	5,8
Toplam	363	100,0

Ankete katılanların 13'ü ilkokul mezunu, 17'si ortaokul mezunu, 139'u lise mezunu, 52'si ön lisans mezunu, 121'i lisans mezunu ve 21'ide yüksek lisans ve üstü eğitim almıştır.

Tablo 4: Ankete Katılan İşletmelerin Kaç Yıllık Oldukları Dağılımı Tablosu

Yıllar	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
0-2 yıl	29	8,0
3-5 yıl	55	15,2
7-10 yıl	108	29,8
11 yıl ve üstü	171	47,1
Toplam	363	100,0

Ankete katılan işletmelerin 29'u "0-2" yıllık bir işletme, 55'i "3-5" yıllık bir işletme, 108'i "7-10" yıllık bir işletme, 171'i "11 yıl ve üstü" varlıklarını devam ettiren işletmeler ankete katılmıştır.

Tablo 5: Ankete Katılan İşletmelerin Hukuki Yapısı Dağılımı Tablosu

Şirket Türü	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
Şahıs Şirketi	119	32,8
Adi Şirket	11	3,0
Limited Şirket	169	46,6
Anonim Şirket	64	17,6
Toplam	363	100,0

Ankete katılan işletmelerin hukuki yapısı incelendiğinde; 119 işletmenin şahıs şirketi olduğu, 11 işletmenin adi şirket, 169 işletmenin limited şirket olduğu, 64 işletmenin anonim şirket olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6: Ankete Katılan İşletmelerin Yönetiminin Kimin Tarafından Üstlenildiğinin Dağılımı Tablosu

Seçenekler	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
Girişimci	113	31,1
Profesyonel Yönetici	90	24,8
Aile Üyeleri	159	43,8
Ara Toplam	362	99,7
Eksik Bilgi Verilmiştir	1	,3
Toplam	363	100,0

Ankete katılan işletmelerin 113'ünün yönetimini girişimciler, 90'ının yönetimini profesyonel yöneticiler, 159'unun yönetimini aile üyeleri üstlenmişlerdir.

Tablo 7: Ankete Katılan İşletmelerin Serbest Muhasebeci Mali Müşavir İstihdam Etme Durumları Dağılımı Tablosu

Seçenekler	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
Evet	163	44,9
Hayır	200	55,1
Toplam	363	100,0

Ankete katılan işletmelerin 163'ü işletmelerinde serbest muhasebeci mali müşavir istihdam ederken 200'ü işletmelerinde serbest muhasebeci mali müşavir istihdam etmediklerini belirtmişlerdir. Kendilerini yakından ilgilendiren vergi ve muhasebe ile ilgili düzenlemeleri; 75 işletme kendisi takip ederek, 286 şirket ise SMMM yolu ile takip etmektedirler.

Tablo 8: İşletme Olarak Yaşanan Finansal Sorunlar Nelerdir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Tablosu (Birden Çok Şık İşaretlenebilir)

Seçenekler	Frekans - Sıklık
Öz kaynak yetersizliği	80
Faizlerin yüksekliği	67
Döviz kurlarındaki hareketlilik	39
Bankaların ağır şartları	68
Müşterilerin finansal sorunları	140
Vadeli satışların fazla olması	74
Maliyetlerin sürekli değişmesi	79
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	170

306 işletmeden; 80'i öz kaynak yetersizliğinden, 67'si faizlerin yüksekliğinden, 39'u döviz kurlarındaki hareketlilikten, 68'i bankaların ağır şartlarından, 140'ı müşterilerin finansal sorunlarından, 74'ü vadeli satışların fazla olmasından, 79'u maliyetlerin sürekli değişmesinden, 170'i ise alacakların zamanında tahsil edilememesinden kaynaklanan finansal sıkıntılar yaşamaktadırlar. Şirketler en çok alacakların zamanında tahsil edilememesinden ve müşterilerin finansal sorunlarından kaynaklanan finansman sorunları yaşamakta oldukları cevabını vermiştir. İşletmelerin 202'si banka kredisi kullanırken 161'i banka kredisi kullanmamaktadır, yani yaklaşık olarak yüzde 45'i banka kredisi kullanmazken yüzde 55'i banka kredisi kullanmaktadır. Hayır, cevabı veren firmalarımızın kredi kullanmaktan çekindikleri, özellikle kriz döneminde bankaların firmalara karşı sergiledikleri tutumlardan dolayı çekimser kaldıklarını beyan etmişlerdir.

Araştırmamızın bu aşamasında ankete katılan firmaların finansal sorun yaşamalarının bankalarla çok yakından ilişkili olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel analiz açısından finansal sorun yaşama veya yaşamama arasında banka kredisi kullanımı açısından istatistiksel bir ilişki olup olmadığı Mann Whitney U Testi ile test edilmiştir. Finansal sorun yaşama veya yaşamama arasında banka kredisi kullanımı açısından fark olduğu sonucu elde edilmiştir. Araştırmamızın sonucuna göre bankalar çoğunlukla sorun yaşayan işletmelere kredi kullanımlarını sınırlamaktadır. Banka kredileri sağlıklı büyümek isteyen, finansal sorun yaşamayan firmalar tarafından daha az tercih edilmektedir.

Banka kredisi kullanan 202 işletmeden; 45'i "0-12 ay" vadeli kredi seçeneğini seçerken, 91'i "13-24 aylık" ve 66'sında "25 ay ve üstü" kredi vadesini tercih etmiştir. Ankete katılan KOBİ'lerimiz kredi vadesi olarak kısa vadeli finansman kaynaklarını tercih etmektedirler. Hatta özellikle kriz dönemlerinin belirsizliği arttırmasından dolayı krediden uzak kalmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Anketimizde bu oran % 44,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum neredeyse anketimize katılanların yarısının kredi imkânlarından yararlanmadığını göstermektedir.

Tablo 9: Bankalardan kredi kullanırken yaşanan sorunlar nelerdir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Tablosu

Seçenekler	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
Faiz oranlarının yüksekliği	183	183,00
Teminat eksikliği	61	61,00
Bilgi eksikliği	37	37,00
Olumsuz ticari geçmiş	7	7,00
Finansal tabloların yetersizliği(bilanço,gelir tablosu vb...)	29	29,00
Bankaların küçük işletme olduğumuz için ağır şartlar ileri sürmesi	81	81,00
Toplam	266	

Ankete katılan işletmelerin bankalardan kredi kullanırken yaşadıkları sorunlar şunlardır: 183'ü faiz oranlarının yüksekliğinden, 61'i teminat eksikliğinden, 37'si bilgi eksikliğinden, 7'si olumsuz ticari geçmişten, 29'u finansal tabloların yetersizliğinden, 81'i bankaların küçük işletmelere ağır şartlar ileri sürmesinden kaynaklanan sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Ankete katılanlara Avrupa Birliği'ne uyum süreciyle ilgili bilgiye sahip olup - olmadıkları sorulmuş; 47'sinden hiç bilgi sahibi değilim cevabı alınırken, 105'inden az bilgi sahibiyim, 170'inden orta bilgi sahibiyim, 41'inden tam bilgi sahibiyim cevabı alınmıştır. Çalışmamızın bu aşamasında eğitim grupları açısından AB'ne uyum süreci ile ilgili bilgi düzeyleri arasında istatistiksel bir farkın bulunup -bulunmadığı One Way Anova Testi ile analiz edilmiştir. Ortaokul ile lise, önlisans, lisans ve yüksek lisans ve üstü gruplar arasında Avrupa Birliği'ne uyum ile ilgili bilgi düzeyleri arasında fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 10: İşletme Olarak BASEL II Kriterleri Hakkında Bilgiye Sahip misiniz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Tablosu

Seçenekler	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
Hiç sahip değilim	158	43,5
Az sahibim	113	31,1
Orta bilgiye sahibim	77	21,2
Tam bilgiye sahibim	15	4,1
Toplam	363	100,0

Ankete katılan işletmelere BASEL II kriterleri hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını ölçmek amacıyla sorulan soruya, 158 işletme BASEL II kriterleri hakkında hiç bilgi sahibi değilim, 113 işletme BASEL II kriterleri hakkında az bilgi sahibiyim, 77 işletme BASEL II kriterleri hakkında bilgisi olduğu ve 15 işletme BASEL II kriterleri hakkında tam bilgiye sahibim şeklinde cevap vermiştir. Ankete katılan işletmelerin yaklaşık yüzde 75'inin ya konu hakkında hiçbir bilgisi yok ya da az bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Çalışmada elde edilen en önemli sonuçlardan birisi burasıdır. KOBİ'lerin BASEL II hakkında bilgi düzeyleri ölçülmeye çalışılan sorumuzda verilen cevapların hemen hemen % 75'e yakını neredeyse yok denecek kadar bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Sahibi olmadıkları bilginin nasıl uygulayıcısı olacakları ciddi olarak ele alınması gereken bir konudur.

Çalışmamızın bu kısmında verilen cevapların tanımlayıcı istatistik bilgileri ile BASEL II bilgi düzeyleri detaylı olarak ele alındı. İlk olarak eğitim durumu ile BASEL II kriterleri hakkında bilgi sahibi olma arasında ilişki olup-olmadığı Crosstabs (Ki- Kare) Testi ile analiz edildi. BASEL II kriterleri hakkında hiç bilgi sahibi olmayan 158 kişiden ilköğretim mezunu 20, lise mezunu 74, önlisans mezunu 24, lisans mezunu 35, yüksek lisans ve üstü mezunu olan 5 kişi vardır. BASEL II hakkında az bilgi sahibi olan 113 kişiden ilköğretim mezunu 9, lise mezunu 45, önlisans mezunu 17, lisans mezunu 36, yüksek lisans ve üstü mezunu 6 kişi bulunmaktadır. Detaylı bilgiye sahip olan, 92 kişiden ilköğretim mezunu 1, lise mezunu 20, önlisans mezunu 11, lisans mezunu 50, yüksek lisans ve üstü mezunu 10 kişi bulunmaktadır. Eğitim durumu ile BASEL II kriterleri hakkında bilgi sahibi olma arasında doğrusal bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Ankete katılan işletmelerin BASEL II kriterlerine hazırlık çalışmaları yürütüp yürütmedikleri sorulduğunda; 263 işletmenin BASEL II kriterlerine hazırlık çalışması yürütmediği, 45 işletmenin çalışmalara yeni başladığı, 41 işletmenin bu çalışmaları orta

düzye yürüttüğü ve 14 işletmenin ise ileri düzye bu çalışmaları yürüttüğü cevabı alınmıştır. Ankete katılan işletmelerin yüzde 72'si BASEL II kriterlerine hazırlık çalışmalarına hiç başlamamıştır.

BASEL II kriterleri hakkında hiç bilgi sahibi olmayan 158 kişiden BASEL II kriterlerine hazırlık çalışmalarına başlamamış olan 148, yeni başlayan 6, orta düzye yürüten 3, ileri düzye yürüten 1 işletme vardır. BASEL II hakkında az bilgi sahibi olan 113 kişiden BASEL II kriterlerine hazırlık çalışmalarına başlamamış olan 84, yeni başlayan 18, orta düzye yürüten 11, ileri düzye yürüten hiç işletme bulunmamaktadır. Detaylı bilgiye sahip olan 92 kişiden BASEL II kriterlerine hazırlık çalışmalarına başlamamış olan 31, yeni başlayan 21, orta düzye yürüten 27, ileri düzye yürüten 13 işletme bulunmaktadır. BASEL II kriterleri hakkında bilgi düzeyi yükseldikçe BASEL II kriterlerine hazırlık çalışmalarının seviyesinin de artmakta olduğunu söyleyebiliriz.

BASEL II kriterleri işletmelerin kredi riskini azaltmaları için teminat olanaklarının arttırılmasını öngörmektedir. Bu durumun işletmeleri ne kadar etkilediği ankete katılan işletmelere sorulduğunda 91'inden hiç etkilemez yanıtı alınmış, 111'i az etkiler yanıtını vermiş, 107'si orta derecede etkiler yanıtını vermiş, 45'i çok etkiler yanıtını vermişlerdir. 9 işletme ise bu soruya yanıt vermemiştir. Bu durumun işletmeleri yaklaşık olarak %75 oranında etkileyebileceği katılımcılar tarafından öngörülmektedir.

Ülkemiz işletmeleri için BASEL II uygulanması ile ilgili süreci değerlendiren katılımcıların; 69'u sorun yaşanmayacaktır %19, 102'si çok sorun yaşanacaktır %28.1, 192'si fikrim yok %52,9 olarak görüş belirtmiştir. BASEL II kriterlerinin uygulanma sürecini olumsuz değerlendiren işletmeler BASEL II kriterlerinden daha çok etkileneceklerini düşünmektedirler.

Ülkemiz işletmeleri için BASEL II kriterlerinin gerekli olup-olmadığını derecelendiren katılımcıların 81'i hiç gerekli değil derken %22.3, 80'i az gerekli %22, 95'i orta gerekli %26.2, 61'i çok gerekli %16,8, 34'ü mutlaka olmalı %9,4 olarak ifade etmiştir. BASEL II kriterleri ile beraber artık şeffaf tablolar dediğimiz gerçek bilgiler muhasebe tablolarına Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre yansıtılacaktır. UFRS hakkında bilgi sahibi olup-olmadıkları sorulduğunda ankete katılanlardan alınan cevaplar 185 işletmeden hiç sahip değilim %51, 102 işletmeden az sahibim %28.1, 68 işletmeden orta bilgiye sahibim %18.7, 8 işletmeden tam bilgiye sahibim %2,2 şeklinde cevaplar alınmıştır. Buradan da ankete katılan işletmelerin yüzde 80'inin UFRS hakkında ya hiç bilgi sahibi değil yâda az bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 11: UFRS Hakkında Bilgiye Sahip misiniz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Tablosu

Seçenekler	Frekans - Sıklık	Yüzde (%)
Hiç Sahip Değilim	185	51,0
Az Sahibim	102	28,1
Orta Bilgiye Sahibim	68	18,7
Tam Bilgiye Sahibim	8	2,2
Toplam	363	100,0

UFRS standartları hakkında hiç bilgi sahibi olmayan 185 işletmeden serbest muhasebeci mali müşavir istihdam eden 75, etmeyen 110 kişi vardır. UFRS standartları hakkında az bilgi sahibi olan 102 kişiden serbest muhasebeci mali müşavir istihdam eden 42, etmeyen 60 işletme vardır. Detaylı bilgiye sahip olan 76 kişiden serbest muhasebeci mali müşavir istihdam eden 46, etmeyen 30 kişi bulunmaktadır.

Ülkemizde 2005 yılında halka açık işletmelerde yakın zamanda tüm işletmelerde uygulanmaya başlayacak olan UFRS işletmelerinizi nasıl etkileyecektir sorusuna alınan cevaplara göre; 44 işletme etkilemeyecektir %21,1, 127 işletme olumlu etkileyecektir %35, 191 işletme konu hakkında tam olarak bir fikrim yok %52,6 yanıtını vermiştir. Ankete katılan işletmelerin %52'si UFRS'nin işletmelerini etkileyip etkilemeyeceği hakkında bir fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. Ankete katılan işletmelere UFRS'nin gerekli olup olmadığı hakkındaki görüşleri sorulduğunda 26'sından hiç gerekli değildir, 67'sinden mutlaka gereklidir, 122'sinden zamanla anlaşılacaktır, 148'inden ise fikrim yok cevabı alınmıştır.

6. Sonuç

Marmara bölgesinde gerçekleştirilen anket çalışması neticesinde KOBİ'ler hakkında tanımlayıcı istatistikî bilgiler verildikten sonra KOBİ'lerin UFRS ve BASEL II düzenlemeleri hakkında farkındalık düzeyleri hakkında çeşitli açılardan analiz ve tespitler yapılmıştır.

Ülkemiz işletmelerinin önemli bir kısmı KOBİ'lerden oluşmaktadır. Yapılan çalışmalarda KOBİ'ler krizlerden en çok etkilenen işletmeler olmaktadır. Araştırmamıza katılan KOBİ'ler yaşanan bu gelişmelerden oldukça etkilendiklerini belirtmişlerdir. Birkaç sorumuza önceliklerinin kriz olduğunu beyan etmişlerdir. KOBİ'lerin kriz dönemlerinde özellikle finansal sıkıntılarla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Kriz dönemlerinde iş yaptıkları müşterilerle sıkıntılar yaşadıklarını, alacaklarını zamanında tahsil edemediklerini ve sonuçta kendilerinin de mali sorumluluklarını yerine getiremediklerini belirtmişlerdir.

BASEL II ilkelerinin KOBİ'lerin finansman maliyetine önemli etkileri olacaktır. Genel olarak, KOBİ'ler sermaye piyasalarından çok fazla pay alamamakta, temel finansman kaynağı banka ve finansal kuruluşlardan sağlanan krediler olmaktadır. Özkaynakla finanse edilemeyen ve sermaye piyasasından yeterli kaynak sağlayamayan KOBİ'ler zorunlu olarak banka kredilerine yönelmektedir. Alternatif bir finansman kaynağı olan banka kredileri çok fazla kullanılmaktadır. Çünkü bankalar muhasebe, mali yapı, finansal raporlama ve teminat konusunda yaşanan sorunlar nedeniyle işletmelere az miktarda veya yüksek maliyetten kredi vermektedirler. Günümüzde bankalar kredi talep eden işletmenin sadece kredi riskine bakarak maliyet oluşturmakta ve kredi kullanılmaktadır. BASEL II ile bu sistem özellikle KOBİ'ler açısından tamamen değişecektir (Uyar ve Aygören, 2006:60).

Yaptığımız bu çalışma, dünyada yaşanan uluslararası büyük bir kriz dönemine denk gelmiştir. ABD' de başlayan ve tüm dünyayı derinden etkileyen kriz, içinde yaşadığımız zamanda dahi atlatılmış değildir. Kriz, birçok ülke tarafından kabul edilmiş olan birçok kurum ve kuruluşun uzun zaman harcayarak meydana getirdikleri düzenlemelerin uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir. UFRS ve BASEL düzenlemeleri bu kapsam içerisinde değerlendirilmektedir. Hatta krizle beraber BASEL ile ilgili BASEL III adı altında yeni yeni düzenlemeler uygulama kapsamına alınmıştır.

Çalışmamız sonucunda finansal sorun yaşayan KOBİ'lerin banka kredisini tercih ettikleri görülmektedir. Kriz dönemlerinde kredi kullanmaya karşı oldukça çekimser kaldıkları ancak işlerini yürütebilmeleri için ilk tercih ettikleri finansal kurumun bankalar olduğu görülmektedir. Ancak, bankaların kredi kullanırken ağır şartları ileri sürmesinin KOBİ'lerin kredi kullanmaya karşı çekimser kalmalarına ve isteksiz hale gelmelerine neden olduklarını belirtmişlerdir.

Bankalar açısından riskin doğru hesaplanabilmesi ve doğru işletmelere kredi kullanılabilmesi açısından yapılan her türlü düzenlemenin KOBİ'lerin kredi kullanmaya karşı çekimserliklerini arttırdığı görülmektedir. BASEL II düzenlemeleri KOBİ'lerin bankalardan kredi kullanma şartlarını daha da zorlaştırmaktadır. Mevcut durumda bankalardan kredi kullanmakta zorlanan KOBİ'lerin daha da zorlu şartlarda kredi kullanmak zorunda kalacakları görülmektedir. KOBİ'lerin böyle bir süreçle karşı karşıya kalacaklarının farkında olmadıkları sorularımız sonucu ortaya çıkmıştır.

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde eğitim çok önemlidir. Bu süreçte ülkelerin kurum ve kuruluşlarına, özellikle işletmelerine, KOBİ'lere çok önemli görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Sürecin algılanması, öğrenilmesi ve uygulanmasında işletmelerdeki çalışanların, yöneticilerin ve girişimcilerin eğitim seviyelerinin önemli ayrışmalarına neden olmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek çalışanlar bu sürecin her aşamasında önemli katkılar sağlamaktadır. İşletmelerin kalifiye personele özelliklede eğitim seviyesi yüksek çalışanlara ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Uluslararası gelişmeler bunu zorunlu hale getirmektedir.

Avrupa Birliği süreci, uluslararası düzenlemeler ve özellikle 2000’li yıllarda ülkemizde yaşanan ekonomik kriz gerek yasal düzenlemeler açısından gerekse de siyasal birçok yeni düzenlemeyi beraberinde getirmiştir. 2000’li yıllarda yaşanan krizde ülkemizde birçok bankanın faaliyetlerine son verilmesi bankacılık alanında çok önemli düzenlemeler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. BASEL II düzenlemeleri bu kapsam içerisinde değerlendirilebilir. Yaptığımız araştırmada şletmelerimizin BASEL II düzenlemeleri ile ilgili bilgiye çok büyük oranda sahip olmadıkları görölmektedir. Eğitim durumu ile BASEL II bilgi düzeyleri arasında önemli ilişkiler vardır. Eğitim düzeyi yüksek kişilerin BASEL II düzenlemeleri hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları görölmektedir.

Bu çalışmada şletmelerimizin büyük bir çoğunluğunun (% 72,5) BASEL II ile ilgili herhangi bir hazırlık yapmadıkları ve sürecin tam olarak kavranamadığı görölmektedir. Ancak süreçten önemli derecede etkileneceklerini şletmelerimiz belirtmişlerdir.

Yaptığımız çalışmada bu düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olmak için şletmeler tarafından çok fazla çalışma yapılmadığı, genellikle bu çalışmalarını SMMM’lerin yapması gerektiği yönünde beyanlar vermişlerdir.

Uluslararası önemli düzenlemelerden bir diğeri de UFRS’dır. şletmelerimizin büyük bir çoğunluğunun (%79,1) UFRS hakkında bilgiye sahip olmadıkları yapılan çalışma ile görölmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça UFRS hakkında bilgi sahibi olma düzeyleri artmaktadır. Ayrıca şletmelerin hukuki yapıları da bilgi düzeylerinin farklılaşmasına neden olmaktadır. Sermaye şletmelerinin UFRS hakkında bilgi sahibi olma düzeyleri oldukça yüksek olduğu çalışmamız sonucu ortaya çıkmıştır.

Yönetimi üstlenme açısından bilgi düzeyleri arasında farklılaşmalar vardır. Çalışmamız sonucunda profesyonel yöneticiler tarafından yönetilen şletmelerde UFRS hakkında bilgi düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Aile üyeleri tarafından yönetilen şletmelerde ise UFRS hakkında bilgi düzeyleri daha düşük çıkmıştır. Aile üyeleri tarafından yönetilen şletmelerde UFRS hakkındaki gelişmelerin SMMM’ler tarafından takip edildiği belirtilmiştir.

KOBİ’lerimizin çoğunluğunun UFRS hakkında herhangi bir çalışma yapmadıkları, konu hakkında pek fazla bilgiye sahip olmadıkları, zaman içerisinde konunun daha iyi anlaşılacağı ve konu hakkında yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı yönünde beyanları olduğu çalışmamız sonucu ortaya çıkmıştır.

BASEL II düzenlemeleri bir şletmenin riskinin doğru hesaplanabilmesi için o şletmenin UFRS’na göre mali tablolarının hazırlanmasını zorunlu kılmaktadır. BASEL II düzenlemeleri ile UFRS birbirlerini tamamlayan uluslararası düzenlemelerdir. Bu çalışmada KOBİ’lerimizin BASEL II ve UFRS hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadıkları, BASEL II ve UFRS hakkında farkındalık düzeylerinin oldukça düşük düzeylerde olduğu sonucu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Ayan, Ebubekir (2007), Banka Risklerinin Yönetiminde BASEL II Uzlaşısı, Beta Basımevi, İstanbul.
- Can, İsmail- Akyüz, Yılmaz, (2008), “BASEL II Ve KOBİ’lerde İç Denetim”, BASEL II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Durum Değerlendirilmesi Sempozyum, 2008, İzmir, s. 97-103.
- Candan, Hasan- Özün, Alper, (2009), “Bankalarda Risk Yönetimi ve BASEL II” Türkiye İş Bankası Yayınları, Genel Yayın:1071, İstanbul.
- Cansız, Mehmet, (2008), “Türkiye’de KOBİ’ler ve KOSGEB, Basılmamış DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) Uzmanlık Tezi, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çabukel Rıdvan (2006), Bankaların Kurumsal Kredileri Açısından Kredi Riski Yönetimi ve BASEL-II Uygulaması”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Demir, Volkan (2007), KOBİ’ler İçin UFRS’nin Son Taslağı ve Değerlendirmeler, Mali Çözüm Dergisi, Yıl 17, Sayı 80, Mart-Nisan, s: 43-58.
- Gökçe, Deniz (2009), “BASEL 2 İle Tanışın”,
<http://www.aksam.com.tr/2009/05/16/yazar/7387/aksam/yazi.html>, 27.12.2009
- Gökdeniz, A. Ümit (2005), Muhasebe Uygulamalarındaki Uluslararası Farklılıklar ve Çözüm Önerileri, Avcıol Basım, İstanbul.
- Karacan, Sami (2009), KOBİ’lerde UFRS’ye Uygun Finansal Raporlama, Umuttepe Yayınları, Yayın No: 21, Kocaeli.
- Kıracı, Murat- Köse, Tunç, (2002) “IASC, FASB ve TMMOB’teki Muhasebe Standartları Oluşturma Süreci ve Uyumlaştırma”, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 3, s.2-12.
- Matlum, Teoman (2007), “BASEL-II Uzlaşısının Finansal Kesim ve Türk Ekonomisine Etkisi” Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Mısırlıoğlu, Ufuk (2006), “UFRS ve BASEL II’nin İşletme Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri” Mali Çözüm İSMMMO Yayın Organı, Sayı 76, s. 21-32.
- Özşahin, Nuran (2009), “BASEL II Kriterlerinde KOBİ’leri Bekleyen Fırsatlar ve Riskler”, ABİGEM,
Gaziantep.www.gaziantep.abigem.org/download/BASEL%202.pps 05.01.2010

Parlakaya, Raif (2010), “KOBİ’ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Ve Kapsamlı Uluslar Arası Muhasebe Ve Finansal Raporlama Standartlarından Farklılıkları”, <http://www.tmsk.org.tr/dosyalar>. 15.05.2010

Türkiye Bankalar Birliği (TBB), 2004, Risk Yönetimi ve BASEL II’nin Muhtemel Etkileri, TBB Yayın No: 228, s.1, İstanbul. www.tbb.org.tr.

Uyar, Süleyman, Hakan AYGÖREN (2006), “BASEL II İlkelerinin KOBİ’lere Olası Etkileri: Finansman Maliyeti, Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme”, İSMMMÖ, Mali Çözüm, Sayı 77, s.52-70.

www.bis.org.tr 18.10.2010

Yüksel, Ayhan (2006), "BASEL II Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörü", BASEL II Kriterleri ve Denizli Ekonomisi Konferansı, 03.03.2006, Denizli.

